

Ústavnost opakovaného jmenování soudních funkcionářů

VIKTOR DERKA¹

Constitutionality of Reappointment of Judicial Officials

Summary: *The paper handles the currently vivid topic of the appointment of judicial officials. The first chapter analyses the finding of the Constitutional Court, file No. Pl. ÚS 39/08 of 6 October 2010, opinions of the professional public, and the development of the internal rulemaking process of the Ministry of Justice. The second chapter continues by assessing selected appointments at specific courts and it offers possible solutions to the current non-ideal situation. Primary sources are laws, case law, the internal rulemaking process of the Ministry of Justice, as well as communications or decisions issued in response to requests for information. However, the paper also considers secondary literature in the form of research papers.*

Keywords: *courts, Ministry of Justice, administration, appointment, officials, transparency, selection procedure.*

Bezmála od roku 1989 je v ČR aktuální téma správy justice. Jednou z aktuálně ožehavých otázek je jmenování soudních funkcionářů a jejich případná možnost opakování funkcí, na což se názory ÚS, veřejné správy, ale i odborné veřejnosti často až diametrálně odlišují. Přitom jmenování soudních funkcionářů má klíčový vliv na fungování příslušného soudu, tudíž je zde možno seznat zřetelné přesahy do soudcovské nezávislosti, zejména na moci výkonné. Bohužel důležitosti tohoto tématu neodpovídá pozornost veřejnosti, která je spíše nižší, až neexistující.

V tomto článku jsem si dal za cíl upozornit na současné nešvary v české justici ve věci jmenování soudních funkcionářů a nastítnit případné cesty nápravy současného stavu, a to zejména rozebráním recentní judikatury a navozující vnitřní normotvorby MSp, jakož i uvedením relevantních doktrinálních postojů spolu s některými aktuálními případy opakovaného jmenování. V rámci jejich analýzy jsem provedl šetření pomocí žádostí o informace dle InfZ.² Cílem článku není podání vyčerpávající analýzy všech aspektů jmenování soudních funkcionářů, naopak již počítá s alespoň elementární znalostí podmínek jmenování soudních funkcionářů, resp. jejich odvolávání, tak jak vyplývají ze ZSS.

Samotný článek člením na dvě kapitoly. V první kapitole se zabývám analýzou

nálezu ÚS sp. zn. Pl. ÚS 39/08 ze dne 6. 10. 2010, u nějž následně uvádím a zhodnocuji relevantní reakce doktríny a veřejné správy, které člením prvně na zhodnocení zmíněného nálezu ÚS v odborné literatuře, načež navazuji analýzou proměn vnitřních předpisů MSp týkajících se jmenování soudních funkcionářů. Ve druhé kapitole se dále zabývám některými příklady opakovaného jmenování z poslední doby, což uzavírám vlastní analýzou situace a úvahami *de lege ferenda*.

Právní východiska jmenování soudních funkcionářů

Nález ÚS sp. zn. Pl. ÚS 39/08 ze dne 6. 10. 2010

V podnadpisu uvedený nález ÚS byl vydán v rámci řízení o zrušení části zákona

¹ Článek vznikl v rámci projektu „Vývojové trendy ústavního práva“ (SVV č. 260/250) řešeného na Právnické fakultě UK v Praze. E-mail: viktor.derka@gmail.com.

² Úspěšnost tohoto úsilí byla značně proměnlivá, jelikož některé soudy sdělily informace bez větších problémů, v jiných případech šlo o menší či větší správně-právní boj, kdy soudy odmítaly žádosti z přehnaně formálních důvodů. Některá takto zahájená správní řízení dosud nejsou formálně ukončena. Seznam některých použitých zkratk:

- InfZ – zákon č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím,
- ZSS – zákon č. 6/2002 Sb., o soudech a soudcích,
- SRS – zákon č. 150/2002 Sb., soudní řád správní,
- SRŘ – zákon č. 500/2004 Sb., správní řád,
- OSŘ – zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád,
- MSp – Ministerstvo spravedlnosti.

č. 314/2008 Sb., ZSS a SŘS, iniciovaným skupinou senátorů.³ Zmíněný zákon č. 314/2008 Sb. byl původně vládním návrhem zákona, který měl v návaznosti na judikaturu ÚS⁴ zanést do ZSS a SŘS odvolatelnost soudních funkcionářů pouze v rámci institutu kárného řízení.

ÚS v tomto nálezu shledal mimo jiné protiústavním zavedení institutu opakovaného jmenování, když judikoval: „Problém podle názoru Ústavního soudu spočívá v samotné možnosti opětovného jmenování, která může vést soudní funkcionáře k tomu, aby postupovali způsobem vytvářejícím předpoklady pro jejich opětovné jmenování, resp. aby jejich jednotlivé kroky, včetně způsobu rozhodování (funkcionáři soudů jsou především soudci), byly vnějším světem takto nahlíženy a posuzovány. V podmínkách neexistence soustavy brzd a vyvážení k exekutivě s jejími výlučnými rozhodovacími pravomocemi v personální oblasti tuto možnost nelze vyloučit. Proto na ni v řízení o abstraktní kontrole napadených norem musí vzít Ústavní soud zřetel, neboť zákonná úprava nesmí vytvářet podmínky pro vznik personální korupce, která by ohrožovala ústavně příkazanou nezávislost a nestrannost soudců. Možné protiústavní stavy je třeba v tak závažné oblasti předem eliminovat. Konzultativní role, kterou přisuzuje zákon o soudech a soudcích soudcovským radám v § 51 odst. 1 písm. a), § 52 odst. 1 písm. a) a § 53 odst. 1 písm. a), je v tomto směru nedostatečnou zárukou. V případě předsedů a místopředsedů nejvyšších soudů ovšem není upravena ani tato možnost.“⁵ ÚS tudíž shledal opakované jmenování nepřijatelným z důvodu nedostatečné vyvážení mezi mocemi výkonnou a soudní. V takové situaci tudíž ÚS zrušil tato ustanovení upravující opakované jmenování soudních funkcionářů, a to z důvodu možnosti vzniku personální korupce spočívající ve vyvíjení snahy soudních funkcionářů po dosažení opakovaného jmenování, kterou v kontextu toho, že v soudobém (i současném) systému správy soudů neexistuje dostatečná protiváha moci výkonné v podobě existence vlivu soudní moci na jmenování soudních funkcionářů, shledal jako rozpornou s principem soudcovské nezávislosti.⁶

Dovolím si ještě stručně zmínit obsah některých odlišných stanovisek. V těch ve vztahu k tomuto tématu zaznělo, že opakovaná jmenování jsou protiústavní z toho důvodu, že při opakovaném jmenování převažuje role výkonu státní správy na úkor role

soudce.⁷ Naopak v nesouhlasně laděných stanoviscích zazněly zejména názory, že otázka personální korupce je sama o sobě příliš spekulativní,⁸ jelikož se soudci mohou snažit dosáhnout opakovaného jmenování co nejlepším výkonem funkce,⁹ v souvislosti s čímž taktéž padla komparace s ústavností opakovaného jmenování soudců ÚS.¹⁰ Dále bylo zmíněno, že ke korupci může dojít již při jmenování prvním,¹¹ případně nic nebude bránit soudcům nechat se „zkorumpovat“ funkcí na jiném soudě,¹² jakož i to, že by tímto hrozilo personální vyprázdnění justice v otázce funkcionářských postů, potažmo schopných funkcionářů.¹³

Uvedu nyní krátce vlastní zhodnocení tohoto nálezu. Osobně se s názorem pléna ztotožňuji, byť jsem si vědom jednak toho, že umožňuje vícero výkladů, jednak i určitých komplikací s tím spojených. V první řadě nesouhlasím s tím, že opakovaná jmenování nejsou problematická, a to právě z důvodu nedostatečné vyvážení v rámci soužití moci soudní a výkonné na půdě správy soudnictví. Opakovaná jmenování toto soužití ještě dále vychylovala směrem k výkonné moci, přičemž za právního stavu v době rozhodování ÚS byla kontrola případných problematických jmenování relativně nesnadná. Srovnání se soudci ÚS mi taktéž nepřipadá zcela vhodné, jelikož u jmenování soudců ÚS hrozí nebezpečí personální korupce též, snad s rozdílem nutnosti součinnosti většího počtu aktérů, a proto by opakované jmenování soudců ÚS dle mého názoru nemělo být povolené z obdobných důvodů jako u soudních funkcionářů (jako je tomu kupříkladu

³ Důvody pro podání návrhu na zrušení zákona byly jednak procedurálního charakteru, kdy měli navrhovatelé výhrady proti samotnému legislativnímu procesu (vládní návrh byl podstatně změněn na půdě ústavněprávního výboru), tak materiální, které spočívaly jednak v brojení proti samotným funkčním obdobím, možnosti opakovat funkce, i proti přechodným ustanovením upravujícím přechodná funkční období již sloužících funkcionářů.

⁴ Viz náleží ÚS sp. zn. Pl. ÚS 18/06 ze dne 11. 7. 2006.

⁵ Viz náleží ÚS sp. zn. Pl. ÚS 39/08 ze dne 6. 10. 2010, odst. 65.

⁶ Nadto též ÚS zrušil přechodná ustanovení uvedeného zákona v rozsahu pětiletého přechodného období funkcionářů NS (kazuisticky 5 let), které shledal jako nerovné a porušující právo na rovný přístup k veřejným funkcím dle čl. 21 odst. 4 Listiny, a jako takové toto ustanovení zrušil s odloženou vykonatelností a instrukcí zákonodárci, aby uzákonil úpravu o totožném rozsahu jako v případě funkcionářů NSS (kazuisticky 10 let).

⁷ Viz konkurenční stanovisko ústavního soudce Pavla Holländera.

⁸ Viz odlišné stanovisko ústavního soudce Vladimíra Kůrky.

⁹ Viz odlišné stanovisko předsedy ústavního soudu Pavla Rychetského.

¹⁰ Viz odlišné stanovisko ústavního soudce Vladimíra Kůrky.

¹¹ Viz konkurenční stanovisko ústavního soudce Pavla Holländera.

¹² Viz odlišné stanovisko ústavního soudce Vladimíra Kůrky.

¹³ Viz odlišné stanovisko ústavní soudkyně Iwany Janů a odlišné stanovisko ústavního soudce Vladimíra Kůrky.

ve Spolkové republice Německo).¹⁴ Pakliže bychom chtěli vyloučit obavu, že při vyloučení opakování funkce dojde ke zhoršení standardu státní správy soudů, bylo by spíše vhodnější funkční období o něco prodloužit a třeba sjednotit na 10 letech (analogicky též v případě ústavních soudců).

Zajímavý je každopádně určitý střet toho, jak vykládat tento náleží ÚS.

1. Zakazuje náleží opakování jmenování bez výjimky?
2. Vztahuje se zákaz na předsedy i místopředsedy soudů?
3. Vztahuje se zákaz též na pověření dle § 121 odst. 5 ZSS?
4. Vztahuje se zákaz na jeden konkrétní soud a jednu konkrétní funkci?
 - a. Je v takovém případě možné „prohození funkcí“?
5. Jak dlouho zákaz platí?

Ad 1.: V kontextu jazykového znění zrušovaných ustanovení lze náleží vyložit tak, že se zákaz opakování vztahuje na všechny předsedy či místopředsedy soudů jmenované na základě ZSS či SRS, s pravděpodobnou výjimkou v osobách předsedy a místopředsedy NS, jejichž jmenování je na rozdíl od jmenování ostatních soudních funkcionářů ústavní pravomocí prezidenta republiky dle čl. 62 písm. f) Ústavy. Zdeněk Koudelka nařáknul¹⁵ též možnost vztáhnout tento náleží na funkcionáře ÚS, jejichž jmenování je též ústavní pravomocí prezidenta republiky dle čl. 62 písm. e) Ústavy. Obsah náleží ÚS se zde projeví v obou případech, ovšem toliko nepřímou, tj. prezident republiky by měl postupovat v případě jmenování dle obou ustanovení v souladu s ním a nejmenovat opakovaně. V opačném případě by ÚS mohl taková jmenování zrušit (dostala-li by se ovšem taková kauza vůbec před ÚS), a to obdobně jako v náleží ÚS sp. zn. Pl. ÚS 18/06 ze dne 11. 7. 2006 (tzv. případ „Brožová vs. Bureš“).¹⁶

Zdeněk Koudelka¹⁷ též uvedl úvahu, že jelikož nemůže ÚS působit jako pozitivní zákonodárce, a protože pouze zrušil inkriminovanou část zákona upravující opakování jmenování, toto případné jmenování je nyní zcela neregulované, protože zákon nyní nezná termín „opakování funkce“, proto je opakování jmenování ze zákona možné na základě správního uvážení ministra spravedlnosti, potažmo prezidenta republiky.

Je nutno Koudelkovi přisvědčit v tom, že nynější úprava tuto interpretaci umožňuje, zvláště v kombinaci s faktem, že v případech jiných veřejných funkcí jsou vždy případná

omezení vtělena do samotného zákona. Proto mohl ÚS zvážit zrušení celého oddílu upravujícího jmenování soudních funkcionářů, jak ostatně již v minulosti učinil v případě páté části OSŘ.¹⁸ Činil-li by ÚS i v této věci analogicky, donutil by zákonodárce přijmout ústavně konformní zákonnou úpravu mnohem spíše. Nicméně beztak nemohu s Koudelkou souhlasit, a to vycházející z judikatury ÚS: „V souladu s četnou judikaturou Ústavního soudu [...] je právní názor obsažený v odůvodnění rozhodnutí Ústavního soudu, resp. v jeho právní větě, má-li obecnou povahu, obecně závazný, závazný při řešení typově shodných případů.“¹⁹ Jestliže nosným důvodem tohoto rozhodnutí byl fakt, že opakování jmenování je samo o sobě v rozporu s ústavou, pak lze shledat lpění na doslovné literě zákona, která to věru nevyklučuje, značně přepjatým právním formalismem. Každopádně tento výklad je možno velice dobře užít k legalizaci opakování jmenování.

Důležitým aspektem protiústavnosti opakování jmenování je též ohrožená legitimita takových funkcionářů. S tím operuje zejména soudce KS v Ostravě Petr Hampel,²⁰ který zmiňuje, že i přes formální legalnost opakování jmenování nedisponují takto jmenovaní funkcionáři legitimitou výkonu této funkce. „V opačném případě, je-li pojmenovaný vztah legitimacy a legality jednostranný (ve smyslu ‚zákon k tomu nic neříká‘, nebo ‚zákon to výslovně nezakazuje‘, je to tedy legální, byť jsou zde závažné okolnosti, které z pohledu legitimacy legalitu významně zpochybňují), dochází k ohýbání práva, k jeho deformaci, která se z dlouhodobého hlediska nikdy nevyplatila.“ Také v tomto duchu je daný soudní funkcionář opakováním jmenováním postižen, což je zejména neblahé, ježto moc soudní jakožto třetí moc ve státě stojí výlučně na své legitimitě – síle přesvědčivosti

¹⁴ Viz § 4 odst. 2 zákona o Spolkovém ústavním soudu („Bundesverfassungsgerichtsgesetz in der Fassung der Bekanntmachung vom 11. August 1993 (BGBl. I S. 1473), das zuletzt durch Artikel 8 der Verordnung vom 31. August 2015 (BGBl. I S. 1474) geändert worden ist“) In: *BGBl. I S. 1473*. 1993. Dostupné na <<https://www.gesetze-im-internet.de/bverfgg/BjNR002430951.html>>.

¹⁵ KOUDELKA, Z. Soudcovská unie chce sesadit Rychetského. In: *Parlamentní listy* [online]. 7. 11. 2016. Dostupné na <<http://www.parlamentnilisty.cz/politika/politici-volicum/Koudelka-CSSD-Soudcovska-unie-chce-sesadit-Rychetského-461617>>.

¹⁶ Zde důvodem zrušení rozhodnutí o odvolání tehdejší předsedkyně NS Ivy Brožové byl rozpor s ústavním principem soudcovské nezávislosti, tak jak byl vyjádřen v náleží ÚS sp. zn. Pl. ÚS 7/02 ze dne 18. 6. 2002.

¹⁷ KOUDELKA, Z. Soudní funkcionáři a Ústavní soud. *Časopis pro právní vědu a praxi*, 2010, č. 4, s. 369–372.

¹⁸ 5. část o. s. ř. byla zrušena s odloženou vykonatelností náleží ÚS sp. zn. Pl. ÚS 16/99 ze dne 27. 6. 2001.

¹⁹ Viz náleží ÚS sp. zn. II. ÚS 355/02 ze dne 14. 12. 2002.

²⁰ HAMPEL, P. Jmenování soudních funkcionářů a jejich legitimita. *Soudce*, 2014, č. 5, s. 18.

svých rozhodnutí a důvěře, že daný soudce vykonává svou činnost oproštěn od osobních cílů či vazeb. Jelikož soudní funkcionáři jsou představiteli jak moci soudní, tak moci výkonné, dopadá na ně tento požadavek legitimacy o to silněji.

Ad 2.: Interpretujeme-li nález v otázce toho, zda se zákaz opakovaného jmenování vztahuje jak na předsedy, tak místopředsedy soudů, pak nejspíše dospějeme k závěru, že zákaz zahrnuje oba typy funkcionářů. ÚS totiž zrušil celá „opakovací“ ustanovení ZSS a SŘS, přičemž kdyby nahlížel na jmenování místopředsedů jako ústavně konformní, pak by pravděpodobně nerušil ustanovení celé, ale pouze v rozsahu slova „předseda“. K tomuto závěru dospěli též soudci VS v Praze František Kučera a Ladislav Derka.²¹

Ad 3.: ÚS se v předmětném rozhodnutí pochopitelně nezabýval otázkou pověření soudce výkonem jednotlivých úkonů státní správy soudů dle § 121 odst. 5 ZSS, protože jejich ústavnost nebyla v daném řízení zpochybněna. To samozřejmě nevylučuje minimálně protizákonnou aplikaci tohoto ustanovení. Z povahy daného ustanovení by taková pověření měla být pouze dočasná a vykonávána jen v nezbytném rozsahu, jelikož v opačném případě dochází k obcházení jmenovací pravomoci ministra spravedlnosti či prezidenta republiky, což by v určitých případech mohlo přesáhnout až do roviny kárných deliktů.

Užití tohoto institutu jako určitého supplementu, pakliže ministr spravedlnosti či prezident republiky odmítají jmenovat navrženého uchazeče o funkci pro rozpor s judikaturou ÚS, pak je již bezpochyby v rozporu s ústavou, neboť daný předseda vědomě obchází nález ÚS, resp. jeho interpretaci ústavy, k čemuž ostatně dospívají též Kučera s Derkou.²²

K podobným závěrům lze dospět i v případě prohození funkcí (k čemuž opět dospívají též Kučera s Derkou),²³ které je také určitou formou obcházení nálezu ÚS. Toto podporuje též starší Hamplův článek,²⁴ ve kterém autor polemizuje s legitimitou „rotujících“ funkcionářů, kdy dochází k opakovaným výměnám funkcionářů na různých soudech. Jestliže tudíž je takováto výměna motivována pouze snahou podržet si funkce s co nejmenšími obtížemi, pak jde o materiální obcházení judikatury ÚS a stejně tak je následné jmenování deficitní v oblasti legitimacy.

Ad 4.: Jedním možným výkladem nálezu je, že ÚS zakazuje absolutní opakování funkcionářských mandátů čili ne pouze na téže funkci bezprostředně po uplynutí funkčního

období, nýbrž jakékoliv další působení na pozici soudního funkcionáře. Tento výklad je samozřejmě problematický z toho hlediska, že by skutečně mohla po čase hrozit určitá personální vyprázdňenost justice, jak ostatně namítala odlišná stanoviska.²⁵ Na druhou stranu by se tím ale dosáhlo skutečně nezávislého postavení soudních funkcionářů a možnost jejich trvalejšího „zkostrnatění“ ve funkci by tím byla podstatně ztížena, až odstraněna. Zrušovaná ustanovení, tj. § 105a ZSS a § 13a SŘS tuto úvahu příliš nepodporují, jelikož se v nich explicitně mluví o opakování „své“ funkce. Spojíme-li tento fakt s tím, že ÚS se k této otázce ve výše zmíněném nálezu přímo nevyjadřuje, lze tuto úvahu posoudit jako extenzivní výklad inkriminovaného nálezu.

Opačnou možností výkladu zůstává zákaz výlučného opakování na téže pozici na téměř soudě, v kterémžto případě nicméně je validní postřeh z odlišných stanovisek,²⁶ že nic nebrání funkcionářům nechat se zkorumpovat, aby byli jmenováni na funkcionářský post na jiném soudě. Takto by sice nehrozilo až tak široké strukturální prorůstání klientelistických vazeb v rámci konkrétního soudu, resp. by jejich životnost byla omezena tím, že by si je funkcionář případně musel opět vybudovávat na novém soudě, nicméně nastíněný problém to v ideové rovině nijak neřeší, pouze se otázce korupce kladou určité překážky ve formě zhoršení komfortu spocívajícím ve změně prostředí. Ovšem i to je otázkou, protože v případě některých pražských soudů by daný funkcionář ani nemusel opustit totožný justiční areál. Největším úskalím tohoto přístupu tudíž v první řadě zůstává problematická otázka, zda je možné vykonávat tytéž funkce po uplynutí určitého času, tj. v případě, kdy by nešlo o jmenování „bezprostřední“, na což ovšem pohříchu nález odpověď nenabízí.

Ad 5.: Otázka, dokdy jde o „opakované jmenování“, resp. zda a kdy se smí ve funkci u konkrétního soudu opět objevit totožný funkcionář, je důležitá, neboť její nevhodné stanovení by v jednom extrémním případě umožnilo jmenování třeba jen po jednom dni výkonu funkce jiným funkcionářem, zatímco druhý extrém by zakázal jmenování na danou pozici daného soudu navždy.

²¹ KUČERA, F. – DERKA, L. Ke jmenování soudních funkcionářů: důsledky nálezu ÚS sp. zn. Pl. ÚS 39/08. *Soudce*, 2014, č. 2, s. 2–3.

²² *Ibidem*.

²³ *Ibidem*.

²⁴ HAMPEL, P. Glosa o etice v právu. *Soudce*, 2013, č. 7, s. 5.

²⁵ Viz odlišné stanovisko ústavní soudkyně Ivany Janů.

²⁶ Viz odlišné stanovisko ústavního soudce Vladimíra Kúrky.

Přejdeme-li nepraktičnost obou extrémních postojů, správné pojetí této otázky má klíčový vliv na obsazenost funkcí na četných menších soudech. Kučera s Derkou²⁷ zde hájí názor, že tuto dobu je nutno posoudit individuálně v souvislosti s konkrétní situací, byť ta by měla být zhruba v délce jednoho funkčního období (tj. 7 let), tj. chápat „opakované jmenování“ jako neurčitý právní pojem. Jinými slovy prakticky by v případě příliš časného jmenování do „opakované“ funkce bylo takové rozhodnutí nezákonné z důvodu špatného výkladu tohoto pojmu, což se jeví jako rozumný a flexibilní kompromis.

Reakce vnitřní normotvorby MSp

Na výše uvedený nálezn ÚS pochopitelně zareagovala též veřejná správa v podobě MSp za doby ministra Jiřího Pospíšila, a to vydáním instrukce jakožto vnitřního normativního aktu.²⁸ Obsahově instrukce zakotvovala mechanismus pro konání výběrových řízení na okresních, krajských a vrchních soudech,²⁹ nicméně jako první deficit se jeví, že pětičlennou komisi jmenoval výlučně vyhlášovatelný výběrového řízení, tj. ministr spravedlnosti,³⁰ nebo předseda daného soudu,^{31, 32} a to ze soudců nebo „odborníků“.³³ Je proto zřejmé, že veškerý vliv na tvorbu výběrové komise náležel moci výkonné reprezentované předsedou soudu či ministrem, moc soudní (reprezentovaná kupříkladu soudcovskými radami) na ni neměla (a nemá) žádný vliv.

Instrukce taktéž pracovala s případným opakováním mandátu, když povolovala jmenování v bezprostředně navazujícím období pouze buď na vyšší funkci u téhož soudu, nebo na jakoukoliv funkci na jiném soudu (a za bezprostředně navazující považovala jmenování do 1 roku po skončení bývalé funkce),³⁴ ovšem v každém z těchto případů musela s takovýmto jmenováním souhlasit soudcovská rada příslušného soudu³⁵ (jejíž vyjádření resp. souhlas byl obligatorní součástí návrhu na jmenování),³⁶ což efektivně zavádělo právo veta soudcovských rad. Samotné výběrové řízení probíhalo formou pohovoru společně s následným písemným odůvodněným hodnocením kandidáta každým členem výběrové komise.³⁷ Podle typu soudu dále byla zakotvena určitá dvoukolejnost, kdy v případě předsedů okresních soudů a místopředsedů okresních, krajských a vrchních soudů navrhl příslušný předseda soudu dle výsledků výběrového řízení ministrovi ke jmenování dva v pořadí nejvýše ohodnocené kandidáty, jestliže to počet

kandidátů a výsledky výběrového řízení umožňovaly (lze proto uvažovat i o nenavržení žádného),³⁸ přičemž ministr musel jmenovat prvního takto navrženého kandidáta, byly-li splněny všechny podmínky a vyhovovala-li personální situace u dotčených soudů nebo nedozvěděl-li se o okolnosti zpochybnující vhodnost navrženého soudce.³⁹ V opačném případě mohl ministr jmenovat soudce druhého v navrženém pořadí, a nestalo-li se tak, muselo proběhnout nové výběrové řízení.⁴⁰ V případě předsedů krajských a vrchních soudů navrhoval ministr spravedlnosti prezidentu republiky pouze vítěze výběrového řízení, tudíž nedisponoval výše uvedenou diskrecí ve věci „neumožňujícího“ výsledku.⁴¹ Ještě za totožného ministra byla instrukce novelizována další instrukcí,⁴² která nicméně pouze zavrhl výše uvedenou dichotomii v navrhování ke jmenování, tj. ani navrhuje předseda soudu již nemusel navrhovat dva kandidáty výběrového řízení, ale pouze jednoho jako v případě navrhuje ministra.

Druhá novela⁴³ byla provedena v období funkce Pavla Blažka a ta systém podstatně změnila tak, že navrátila systém návrhu dvou kandidátů na jmenování v případě předsedů okresních soudů, ovšem výběrová řízení v případě místopředsedů ponechala zcela na vůli příslušného předsedy soudu, který jej konat mohl, ale nemusel, nadto v případě místopředsedů navrhovaných bez výběrového řízení poskytla ministrovi obdobnou diskreci, kdy smí kandidáta nejmenovat.

Dalším zásahem do jmenování soudních funkcionářů byla zcela nová instrukce⁴⁴ přijatá za ministryně Heleny Válkové. Instrukce v první řadě podstatně změnila systém

²⁷ KUČERA – DERKA, *op. cit.*

²⁸ Viz instrukce č. 9/2011 Sb. instrukcí a sdělení MSp, o postupu při navrhování a jmenování soudních funkcionářů.

²⁹ Viz § 1 odst. 1 instrukce č. 9/2011 Sb. instrukcí a sdělení MSp, o postupu při navrhování a jmenování funkcionářů soudu.

³⁰ V případě výběrových řízení na předsedy vrchních a krajských soudů vyhlášoval výběrové řízení vždy ministr spravedlnosti.

³¹ V případě výběrových řízení na předsedy okresních soudů (které vyhlášoval předseda krajského soudu, v jehož obvodu se okresní soud nacházel) a na místopředsedy vrchních, krajských a okresních soudů (které vyhlášoval vždy předseda příslušného soudu).

³² *Ibidem* § 9. Ministr směl vždy vyslat jednoho člena s hlasem poradním.

³³ *Ibidem* § 9.

„jmenuje [...] z řad soudců nebo odborníků pro oblast organizace práce soudů, státní správy soudů a ekonomiky.“

³⁴ *Ibidem* § 5 odst. 1.

³⁵ *Ibidem* § 5 odst. 2.

³⁶ *Ibidem* § 2 odst. 2.

³⁷ *Ibidem* § 12.

³⁸ *Ibidem* § 2 odst. 1.

³⁹ *Ibidem* § 3 odst. 1.

⁴⁰ *Ibidem* § 3 odst. 2.

⁴¹ *Ibidem* § 4.

⁴² Viz instrukce č. 13/2011 Sb. instrukcí a sdělení MSp.

⁴³ Viz instrukce č. 2/2013 Sb. instrukcí a sdělení MSp.

⁴⁴ Viz instrukce č. 21/2014 Sb. instrukcí a sdělení MSp.

tvorby výběrové komise, kdy tentokrát velice kazuisticky stanovila složení těchto komisí,⁴⁵ a to dle osoby vyhlásivší výběrové řízení.⁴⁶ Nadto upravila možnost kandidátů vznést vůči členům komise námitku podjatosti, pročež se v tom případě rozdělily hodnotící body podjatého člena ostatním členům komise, v případě vyloučení dvou členů tyto členy zastoupili vyhlášovatelem určení náhradníci.⁴⁷ Další podstatnou změnou bylo celkové opuštění termínu opakovaného jmenování (zmizela tedy úprava znemožňující znovujmenování soudního funkcionáře do stejné funkce na témže soudu), čímž taktéž přišly soudcovské rady o své právo veta v případě opakovaného jmenování kandidáta, jakož i rozšíření ministrovy diskreční pravomoci i na případné nenavržení daného kandidáta na předsedu krajského nebo vrchního soudu prezidentu republiky, shledal-li by výše uvedené okolnosti.

Poslední dnes platná a účinná novela⁴⁸ byla vydána za ministra Roberta Pelikána. Leitmotivem této instrukce bylo po vzoru instrukce z doby ministra Blažka ponechání možnosti konání výběrových řízení na místopředsedy soudů na vůli daného předsedy soudu,⁴⁹ stejně jako otázky jejich navržení ke jmenování, byť za současného zachování výše uvedené diskreční pravomoci ministra spravedlnosti.⁵⁰ To vše i přesto, že návrh tzv. Bílé knihy justice⁵¹ považuje za ideální transparentní výběrová řízení i na místopředsedy soudů.

Výše zmíněné zásahy MSp jsou jednoznačně zcela nekoncepční. Nejenže se s každým novým ministrem podstatně mění celková koncepce jmenování soudních funkcionářů, nadto nejsou tyto změny vůbec předvídatelné a mnohdy též jsou silně poplatné úřadujícímu ministrovi a jeho představám o správě justice, resp. výběrových řízeních. Jako další problém se také jeví to, že jakékoliv výběrové řízení není pro prezidenta republiky závazné, protože prezident není podřízeným správním orgánem MSp, proto jej může ignorovat. Není proto nijak nepředstavitelnou situace, kdy by prezident republiky bez dostatečného důvodu odmítl jmenovat navrženého kandidáta, ovšem pokud by se stále pohyboval v mezích základních zásad činnosti správních orgánů,⁵² nešlo by jeho postupu moc vytknout, což by ale nebylo z hlediska racionality systému jmenování soudních funkcionářů vhodné.

Dále je problematickou míra správního uvážení návrhatele (omezeně též ministrem jakožto jmenujícího správního orgánu),

kteřá je uvedena zcela plasticky, a je proto potenciálním předmětem machinací. Taktéž výběrové komise jsou z hlediska nezávislosti vytvářeny nevhodně, účelnějším by se proto jevil nějaký paritní systém, který by zajistil participaci též soudní moci na kreaci výběrových komisí, a to za účelem dosažení větší objektivnosti těchto výběrových řízení.

Na základě toho proto soudím, že ideálním řešením by bylo vtělit jak výběrová řízení, tak zákaz opakovaného jmenování do samotného ZSS, čímž by se předešlo jak výkladovým obtížím, tak nahodilosti vnitřní normotvorby.

Praxe jmenování soudních funkcionářů

Praktické dopady nálezu Pl. ÚS 39/08

V běžné praxi můžeme bohužel vyzorovat hned několik problémů s konkrétní aplikací institutu výběrových řízení v duchu zmíněného nálezu ÚS, a sice že v praxi již vícekrát došlo k jeho porušení. Pod tímto porušením si můžeme představit jak opakované jmenování – jakožto přímé nerespektování judikatury

⁴⁵ V případě výběrového řízení vyhlášeného ministrem musel být členem výběrové komise:

- předseda nebo místopředseda Nejvyššího soudu,
- předseda nebo místopředseda vrchního soudu,
- předseda nebo místopředseda krajského soudu,
- náměstek ministra,
- odborník pro oblast organizace práce soudů, státní správy a ekonomiky z resortu spravedlnosti.

V případě výběrového řízení vyhlášeného předsedou vrchního nebo krajského soudu museli být členy komise:

- příslušný předseda soudu nebo jím určený místopředseda,
- odborník pro oblast organizace práce soudů, státní správy a ekonomiky z resortu spravedlnosti (určený příslušným předsedou soudu),
- předseda soudu o jeden stupeň nižšího,
- místopředseda soudu o jeden stupeň nižšího,
- náměstek ministra (určený ministrem).

V případě výběrového řízení vyhlášeného předsedou okresního soudu bylo složení obdobné jako v případě předsedů vrchního či krajského soudu s tím rozdílem, že místo předsedy a místopředsedy soudu o stupeň nižšího museli být součástí komise soudce z řad soudců příslušného soudu (vybraný předsedou příslušného soudu) a místopředseda (určený předsedou krajského soudu) do jehož působnosti okresní soud spadal, a místo náměstka ministra postačil „zástupce“ ministra (určený ministrem).

⁴⁶ Viz § 5 odst. 2–4 instrukce č. 21/2014 Sb. instrukcí a sdělení MSp.

⁴⁷ Viz instrukce MSp ze dne 10. 9. 2015, č. j. MSP-61/2015-OJ-ORGV/12.

Uvádím v tomto formátu, jelikož dosud nebyla na www.justice.cz zveřejněna příslušná částka Sbírký instrukcí a sdělení MSp. Ibidem § 7 odst. 2.

⁴⁸ Od novely instrukcí č. 2/2013 Sb. instrukcí a sdělení MSp se toto ovšem liší v tom ohledu, že nynější podoba instrukce výběrová řízení na uvedené funkcionáře zcela pomíjí, přičemž bývalá instrukce ve znění „Blažkovy“ novely ponechávala v § 3 odst. 3 možnost vybrat kandidáta jak bez výběrového řízení, tak ve výběrovém řízení, jak bylo předvídáno instrukcí. Technicky nicméně nejde o tak velký rozdíl, jelikož též dnes se může rozhodnout daný předseda soudu uspořádat výběrové řízení a to klidně přesně dle instrukce, právní předpisy mu ovšem neposkytují jasné vodítko.

⁴⁹ Viz čl. I instrukce MSp ze dne 10. 9. 2015, č. j. MSP-61/2015-OJ-ORGV/12.

⁵⁰ Viz Bílá kniha justice, kapitola pojednávající o výběru soudců a kariéřním řádu, MSp, 2015.

⁵¹ Tj. § 2–8 zákona č. 500/2004 Sb., správní řád.

ÚS – tak extenzivní užití institutu pověření soudce výkonem dané funkce – jakožto nepřímé nerespektování téže judikatury.

I přes výše uvedený náleží ÚS došlo již několikrát k bezprostřednímu opakovanému jmenování soudního funkcionáře. Již Helena Válková opakovaně jmenovala Rostislava Krhuta⁵³ a Jolanu Maršíkovou⁵⁴ (jelikož jejich jmenování již byla odbornou literaturou hodnocena, nebudu se k nim blíže vyjadřovat). Mezi další příklady opakovaného jmenování můžeme zahrnout současného místopředsedu (civilní úsek) VS v Praze Stanislava Bernarda,⁵⁵ místopředsedu (trestní úsek) MS v Brně Aleše Dufka (jmenován 15. 1. 2015),⁵⁶ místopředsedu (trestní úsek) KS v Hradci Králové Miroslava Veselského (jmenován 1. 10. 2015)⁵⁷ a místopředsedu OS v Rychnově nad Kněžnou Ondřeje Rotta (jmenován 1. 10. 2015).⁵⁸ V současnosti jsou taktéž MSp navrženi ke jmenování do „své“ funkce bývalá místopředsedkyně VS v Olomouci Ivana Waltrová⁵⁹ (nyní vykonávající funkci na základě pověření)⁶⁰ a bývalý místopředseda OS v Táboře Jiří Vaněk⁶¹ (taktéž vykonávající funkci na základě pověření).⁶²

Problematickým je u výše uvedených případů zejména fakt, že ač se na všechna výše uvedená místa konala výběrová řízení, jejich nezávislost a nestrannost je možné jen obtížně prokázat. Velmi nešťastným se jeví, že do těchto řízení se v těchto případech přihlásil relativně nízký počet kandidátů. Na VS v Praze byl ve výběrovém řízení jediný kandidát, který posléze z řízení odstoupil,⁶³ v důsledku čehož byl bez výběrového řízení navržen⁶⁴ a k 1. 1. 2016 opětovně jmenován Stanislav Bernard.⁶⁵ Na KS v Hradci Králové byl jediným kandidátem vyhlášeného výběrového řízení zmíněný Miroslav Veselský,⁶⁶ totéž se stalo v případě OS v Rychnově nad Kněžnou (Ondřej Rott)⁶⁷ a OS v Táboře (Jiří Vaněk).⁶⁸ Ve výběrovém řízení na MS v Brně byli kandidáti dva (Aleš Dufek, David Otevřel),⁶⁹ podobně jako na VS v Olomouci (Ivana Waltrová, Táňa Šimečková).⁷⁰ Nízký počet kandidátů na funkcionářské pozice je ovšem i mimo tato v určitém smyslu zvláštní řízení problém obecně, např. do výběrového řízení na místopředsedu OS v Břeclavi se přihlásili taktéž pouze dva kandidáti (Pavel Beránek a Karel Knaifl),⁷¹ předsedu OS v Karviné taktéž dva (Pavlna Jurášková a Milan Pelikán),⁷² předsedu OS v Berouně jeden (Daniela Jandová),⁷³ místopředsedu OS pro Prahu 10 jedna (Dana Smitková),⁷⁴ místopředsedu OS pro Prahu 9 jedna (Halka Hovorková),⁷⁵ předsedu OS pro Prahu 4 dvě (Ilona Benešová a Andrea

Lomozová),⁷⁶ místopředsedu OS pro Prahu 2 jedna uchazečka (Soňa Burešová)⁷⁷ a opět taktéž jeden (Martin Trepka),⁷⁸ místopředsedu trestního úseku MS v Praze jeden uchazeč (Jaroslav Cihlář),⁷⁹ na místopředsedu téhož soudu pro občanskoprávní úsek dva uchazeči (Markéta Čermínová, Hynek Zoubek)⁸⁰ a konečně místopředsedu pro správní úsek taktéž dva uchazeči (Ivanka Havlíková, Aleš Sabol),⁸¹ přitom kupříkladu v případě výběrového řízení na předsedu KS v Ústí nad Labem bylo uchazečů rovnou devět.⁸²

Výše uvedené lze pochopitelně vyložit vícero způsoby. Je určitě pravdou, že zejména

⁵³ Rostislav Krhut a předsedkyně KS v Ostravě Iva Hrdinová se dle Lidových novin (SHABU, M. Pelikán si chce ohlídat případný krach OKD. *Lidové noviny*, 2016, č. XXIX/102, s. 1–2.) v dubnu 2016 setkali na ostravském letišti s ministrem Pelikánem, a to ve věci „ujistění se o dobrém stavu insolvenčního úseku pro případ, že tam skončí návrh na insolvenční OKD“. Nestandardnost tohoto počínání, a to ve věci jak místa setkání (letišti), tak předmětu jednání (potenciální budoucí insolvenční řízení) je očividná.

⁵⁴ DERKA, L. Pro soudní funkcionáře právo neplatí? *Soudce*, 2015, č. 4, s. 7.

⁵⁵ Viz sdělení MSp č. j. MSP-709/2015-OT-OSV/4 ze dne 2. 11. 2015.

⁵⁶ *Ibidem*.

⁵⁷ *Ibidem*.

⁵⁸ *Ibidem*.

⁵⁹ Viz sdělení VS v Olomouci sp. zn. Si 27/2016 ze dne 17. 3. 2016.

⁶⁰ Viz rozvrh práce VS v Olomouci ve znění k 1. 10. 2015, sp. zn. S 421/2014.

⁶¹ Viz sdělení OS v Táboře sp. zn. 20 Si 1/2016 ze dne 18. 1. 2016.

⁶² Viz sdělení MSp č. j. MSP-709/2015-OT-OSV/4 ze dne 2. 11. 2015.

⁶³ Viz sdělení VS v Praze ze dne 21. 3. 2016, sp. zn. Si 183/2015. Zmíněný odstoupivší kandidát – soudce VS v Praze Roman Horáček – byl k 1. 10. 2015 jmenován předsedou senátu (viz záznam ze zasedání Soudcovské rady VS v Praze ze dne 14. 9. 2015) a v současnosti je zástupcem místopředsedy Bernarda (viz rozvrh práce VS v Praze sp. zn. S 1/2016 ze dne 4. 1. 2016).

⁶⁴ Tím ovšem byla porušena aktuální instrukce MSp. Jelikož výběrové řízení bylo vyhlášeno 29. 6. 2015 (tj. za účinnosti instrukce č. 21/2014 Sb. instrukcí a sdělení MSp), čili dle přechodných ustanovení dnešních instrukcí MSp ze dne 10. 9. 2015, č. j. MSP-61/2015-OJ-ORGV/12 (čl. II odst. 2) se mělo v případě, kdy nebyl ve výběrovém řízení zahájeném před účinností nové instrukce postupovat dle dosavadních předpisů, tudíž výběrové řízení mělo být opakováno.

⁶⁵ Viz sdělení VS v Praze ze dne 21. 3. 2016, sp. zn. Si 183/2015.

⁶⁶ Viz sdělení KS v Hradci Králové sp. zn. Si 1941/2015 ze dne 22. 12. 2015.

⁶⁷ Viz sdělení OS v Rychnově nad Kněžnou sp. zn. Si 71/2016 ze dne 31. 3. 2016.

Zde se konala výběrová řízení dvě, první vyhlášené rozhodnutím předsedy soudu sp. zn. Spr 449/2015, ovšem z důvodu, že se do něj nikdo nepřihlásil, konalo se řízení druhé (rozhodnutí sp. zn. Spr 549/2015), do kterého se přihlásil pouze Rott.

⁶⁸ Viz OS v Táboře sp. zn. 20 Si 1/2016 ze dne 18. 1. 2016.

⁶⁹ Viz sdělení sp. zn. Si 176/2015 ze dne 29. 12. 2015.

⁷⁰ Viz sdělení VS v Olomouci sp. zn. Si 27/2016 ze dne 17. 3. 2016.

⁷¹ Viz sdělení OS v Břeclavi č. j. 0 Si 2/2016-12 ze dne 18. 1. 2016.

⁷² Viz sdělení KS v Ostravě sp. zn. Si 257/2016 ze dne 23. 3. 2016.

⁷³ Viz sdělení KS v Praze sp. zn. Si 98/2016 ze dne 31. 3. 2016.

⁷⁴ Viz sdělení OS pro Prahu 10 sp. zn. 39 Si 34/2016 ze dne 22. 3. 2016.

⁷⁵ Viz sdělení OS pro Prahu 9 sp. zn. 39 Si 83/2016 ze dne 31. 3. 2016.

⁷⁶ Viz sdělení MS v Praze sp. zn. Si 98/2016 ze dne 26. 1. 2016.

⁷⁷ Viz sdělení OS pro Prahu 2 sp. zn. 40 Si 156/2016 ze dne 31. 3. 2016.

⁷⁸ *Ibidem*.

⁷⁹ Viz sdělení MS v Praze sp. zn. Si 385/2016 ze dne 1. 4. 2016.

⁸⁰ *Ibidem*.

⁸¹ *Ibidem*.

⁸² Viz Do čela krajského soudu v Ústí vykročil Dörfl z Prahy. In: *Česká televize* [online]. 15. 9. 2014. Dostupné na <<http://www.ceskatelevize.cz/ct24/domaci/1017707-do-cela-krajskeho-soudu-v-usti-vykrocil-dorfl-z-prahy>>.

na menších okresních soudech může být poptávka po funkcionářských pozicích nižší. Nelze nicméně dle mého názoru usoudit, že totožné platí též v případě vyšších soudů (krajské a vrchní) či větších pražských obvodních soudů, kde nižší zájem může potenciálně znamenat, že vyhlášovatel výběrového řízení dal více či méně najevo, koho by na zmíněném místě rád viděl, čímž ostatní uchazeče od kandidatury bezpečně odradil. Výjimka vyššího počtu kandidátů, kterou ve výše uvedeném výčtu představuje KS v Ústí nad Labem, může být způsobena tím, že ministr jakožto vyhlášovatel výběrového řízení nejspíše nebývá s prostředím na daném soude do takové míry propojen, v důsledku čehož by mohlo být racionálnější pořádat výběrová řízení pokud možno co nejvíce odtrženě od daného soudu, což se ostatně shoduje s dlouhodobými záměry MSp vyličenými v již zmíněné Bílé knize justice.

Obtížnou přezkoumatelnost současných výběrových řízení též osvědčuje samotné bodování kandidátů, kde se neojediněle objevuje maximální (50 bodů) možné bodové ohodnocení (např. hodnocení Miroslava Veselského – 50 bodů,⁸³ Jiřího Vaňka – 50 bodů,⁸⁴ Dany Smitkové – 47 bodů⁸⁵ a Libuše Jungové – 47 bodů).⁸⁶ Nechci nijak bagatelizovat manažerské schopnosti výše uvedených kandidátů (Veselský i Vaněk byli kandidáty do „svých“ funkcí, Libuše Jungová i Dana Smitková jsou bývalé funkcionářky OS pro Prahu 4), nicméně takto výjimečná hodnocení spíše opět navozují, že ve výběrových řízeních není kladen důraz na objektivní zhodnocení schopností kandidátů na dané funkce.

Jako další problém se jeví jmenování či navrhování ke jmenování v rozporu s výše zmíněnými instrukcemi MSp, k čemuž došlo jednak na KS v Českých Budějovicích, jednak na VS v Praze, kde byla instrukce porušena již dokonce dvakrát. Na KS v Českých Budějovicích byl k 1. 10. 2013 jmenován předsedou Milan Tripes⁸⁷ a k 1. 11. 2013 místopředsedou Bohuslav Petr,⁸⁸ kteří přitom předtím působili v opačných funkcích u totožného soudu, přičemž soudcovská rada neměla k této „funkcionářské rošádě“ žádných námitek.⁸⁹ K podobnému došlo též na VS v Praze, kde k 1. 1. 2013 došlo k výměně tehdejšího předsedy Vladimíra Stiboříka a místopředsedy Jaroslava Bureše,⁹⁰ která nicméně byla pikantnější o to, že Vladimír Stibořík nebyl pověřen správou žádného úseku (správu trestního úseku vykonával dle rozvrhu práce Vladimír Vočka, obchodního Stanislav Bernard a insolvenčního od 1. 4. 2013 Milan Bořek), nýbrž

mu byla vytvořena speciální agenda „místopředsedy pro věci organizační“, což si lze vysvětlit tím, že zatímco Bureš je insolvenčním soudcem, Vladimír Stibořík je soudcem trestním, přičemž správa trestního úseku byla v tu chvíli vykonávána místopředsedou Vladimírem Vočkou (v současnosti ji dle aktuálního rozvrhu práce⁹¹ vykonává Vladimír Stibořík – po stažení kandidatury Jana Sváčka na místopředsedu VS v Praze⁹² – mimo výše naznačené agendy též správu trestního úseku). Soudcovská rada VS v Praze neměla překvapivě námitek ani k jednomu návržení ke jmenování.⁹³ Oběma těmito jmenováními je přitom společně překročení § 5 odst. 1 tehdy účinné ministerské instrukce,⁹⁴ která neumožňovala „sestup“ předsedy na místopředsedu. Druhým porušením instrukce na VS v Praze bylo již uvedené jmenování Bernarda k 1. 1. 2016 bez výběrového řízení.⁹⁵

Mimo výše uvedené případy opakovaného jmenování je taktéž užívána praxe pověření funkcionáře výkonem své bývalé funkce (§ 121 odst. 5 ZSS) jakožto určité „soft“ opakované jmenování. Již ve výše uvedených případech byli funkcionáři po přechodnou dobu mezi uplynutím předchozího mandátu a novým jmenováním pověřeni výkonem své funkce. Předsedovi daného soudu nic nebrání, aby někoho funkcí pověřil dlouhodobě, čímž se ovšem daný předseda pohybuje na hraně kárné odpovědnosti nebo za ní.

Takto byl kupříkladu pověřen výkonem své bývalé funkce již zmíněný Stanislav Bernard od 1. 10. 2013 až do svého jmenování 1. 1. 2016, tudíž pověření trvalo po dobu delší dvou let.⁹⁶ Podobné se stalo kupříkladu v případě místopředsedy MS v Brně Aleše Dufka, který byl po pověření výkonem své bývalé funkce 1. 10. 2012⁹⁷ jmenován až

⁸³ Viz sdělení KS v Hradci Králové sp. zn. 1941/2015 ze dne 29. 6. 2016.

⁸⁴ Viz sdělení OS v Táboře sp. zn. 20 Si 1/2016 ze dne 18. 1. 2016.

⁸⁵ Viz sdělení OS pro Prahu 10 sp. zn. 39 Si 34/2016 ze dne 22. 3. 2016.

⁸⁶ Ibidem.

⁸⁷ Viz rozvrh práce KS v Českých Budějovicích sp. zn. Spr 1935/2012 ve znění k 1. 10. 2013.

⁸⁸ Ibidem k 1. 11. 2013.

⁸⁹ Viz vyjádření Soudcovské rady KS v Českých Budějovicích sp. zn. SR 16/13 ze dne 1. 10. 2013, a sp. zn. SR 17/13 ze dne 1. 10. 2013.

⁹⁰ Viz rozvrh práce VS v Praze sp. zn. S 1/2013 ve znění k 3. 1. 2013.

⁹¹ Viz rozvrh práce VS v Praze sp. zn. S 1/2016 ve znění k 1. 7. 2016.

⁹² Viz sdělení VS v Praze sp. zn. Si 183/2015 ze dne 21. 3. 2016.

⁹³ Viz záznamy ze zasedání soudcovské rady VS v Praze ze dne 25. 10. 2012 a 19. 12. 2012.

⁹⁴ Viz instrukce č. 9/2011 Sb. instrukcí a sdělení MSp, ve znění instrukcí č. 13/2011 a 2/2013 Sb. instrukcí a sdělení MSp.

⁹⁵ Viz poznámka pod čarou č. 64 tohoto článku.

⁹⁶ Viz rozvrh práce VS v Praze sp. zn. 1 S 1/2013 ve znění k 1. 10. 2013.

⁹⁷ Viz sdělení MSp č. j. MSP-709/2015-OT-OSV/4 ze dne 2. 11. 2015.

15. 1. 2015,⁹⁸ tedy taktéž po více než dvou letech. Obdobně byl od 1. 10. 2013 pověřen bývalý místopředseda OS pro Prahu 5 Michal Holub,⁹⁹ pouze s tím rozdílem, že na jeho pozici nebylo dle sdělení soudu¹⁰⁰ vyhlášeno výběrové řízení, dle rozvrhu práce pak byla od 1. 4. 2016 vedena jako místopředsedkyně Blanka Jarolímková,¹⁰¹ nicméně aktuální rozvrh práce ji eviduje pouze jako zástupkyni místopředsedkyně Ireny Bartončíkové, má ovšem oproti ostatním soudcům poloviční nápad, což o leccems vypovídá.¹⁰² Ve stejném duchu dosud vykonává¹⁰³ bývalá místopředsedkyně OS v Třebíči svou funkci na základě pověření z 30. 9. 2015, přičemž výběrové řízení nebylo dle sdělení soudu k 15. 1. 2016 vyhlášeno.¹⁰⁴ Podobně byli navrženi z pozic pověřených soudců bývalá místopředsedkyně VS v Olomouci Ivana Waltrová a místopředseda OS v Táboře Jiří Vaněk. Oba dva byli pověřeni výkonem 1. 10. 2015,¹⁰⁵ přičemž následně byli navrženi ministři spravedlnosti ke jmenování (Vaněk 19. 2. 2016,¹⁰⁶ Waltrová pravděpodobně koncem roku 2015 vzhledem k faktu, že výběrové řízení bylo ukončeno 2. 12. 2015),¹⁰⁷ ovšem dle aktuálních rozvrhů práce¹⁰⁸ dosud vykonávají funkce na základě pověření předsedy soudu. Po delší dobu fungují též pověření místopředsedové OS pro Prahu 4 Michal Dvořák (od 1. 7. 2015) a Lenka Eliášová (od 1. 6. 2015).¹⁰⁹

V odlišných případech došlo k obcházení ministra spravedlnosti zcela, což je bezesporu již úplně v rozporu se smyslem a účelem soudcovského pověření výkonem soudní správy. Takovým momentálním případem je KS v Brně, kde jsou v současnosti (mimo předsedy Milana Bořka) všichni funkcionáři pověřeni soudci, tj. Pavel Bachratý od 1. 10. 2015, Milan Čechotka od 1. 1. 2014, Viktor Kučera od 1. 1. 2014, Aleš Flídr od 1. 7. 2013, Martin Hejda od 1. 7. 2016, Ivan Meluzín od 1. 7. 2015, Jiří Rezek od 1. 1. 2015 a Lenka Prokšová od 1. 10. 2015; z nich jediným bývalým funkcionářem KS v Brně je Pavel Bachratý.¹¹⁰ Tohoto pozoruhodného případu si taktéž všimla média¹¹¹ a bývalý ministr spravedlnosti Blažek, který nadhodil zajímavou otázku, že by takto měl funkcionáře pověřovat ministr spravedlnosti (u předsedů vyšších soudů pravděpodobně prezident republiky), aby se předešlo zmíněnému obcházení osoby nesoucí jmenovací pravomoc. Ačkoliv takový závěr vypadá na první pohled logicky, *de lege lata* oporu v ZSS nemá. Každopádně bývalý ministr poměrně zřetelně upozornil na existující problém v české justici. Dle aktuálního rozvrhu práce¹¹² se situace příliš nezměnila,

dosud jediným jmenovaným je místopředseda pro obchodní úsek Ivan Meluzín.

Hodná zaznamenání je taktéž probíhající migrace soudních funkcionářů mezi jednotlivými soudy. Kupříkladu z OS pro Prahu 4 přestoupily hned dvě funkcionářky na OS pro Prahu 10, a to Dana Smitková a Libuše Jungová, nyní bývalé místopředsedkyně OS pro Prahu 4 kandidující na funkce místopředsedkyň OS pro Prahu 10, obě jediné kandidátky a nadstandardně bodově ohodnocené.¹¹³

Druhým takovým případem byl např. bývalý předseda MS v Praze Jan Sváček, který se po uplynutí svého funkčního období v roce 2013 přihlásil do výběrového řízení na místopředsedu VS v Praze. Svůj souhlas se jmenováním nakonec ovšem stáhnul,¹¹⁴ dle aktuálního rozvrhu práce působí jako zástupce místopředsedy VS v Praze pro trestní úsek.

Dalšími podobnými případy jsou již výše uvedené „rošády“ na KS v Českých Budějovicích a VS v Praze.

K tématu se taktéž vícekrát vyjadřovala Soudcovská unie, když vyzývala zákonodárce k prodloužení funkčního období funkcionářů okresních, krajských a vrchních soudů ze 7 na 10 let¹¹⁵ a k zakotvení výslovného zákazu opakování mandátů soudních

⁹⁸ Viz sdělení MS v Brně sp. zn. SI 176/2015 ze dne 15. 12. 2015.

⁹⁹ Viz sdělení MSp č. j. MSP-709/2015-OT-OSV/4 ze dne 2. 11. 2015.

¹⁰⁰ Viz sdělení OS pro Prahu 5 sp. zn. 62 Si 784/2015 ze dne 17. 12. 2015.

¹⁰¹ Viz rozvrh práce OS pro Prahu 5 sp. zn. 60 Spr 1600/2015 ze dne 16. 3. 2016 ve znění k 1. 4. 2016.

¹⁰² Viz rozvrh práce OS pro Prahu 5 sp. zn. 60 Spr 1600/2015 ze dne 18. 7. 2016 ve znění k 1. 8. 2016.

¹⁰³ Viz rozvrh práce OS v Třebíči sp. zn. Spr 380/2015 ve znění od 12. 1. 2016.

¹⁰⁴ Viz sdělení OS v Třebíči sp. zn. 16 Si 2/2016 ze dne 15. 1. 2016.

¹⁰⁵ Viz sdělení MSp č. j. MSP-709/2015-OT-OSV/4 ze dne 2. 11. 2015, resp. rozvrh práce VS v Olomouci sp. zn. S 421/2014 ve znění k 1. 10. 2015.

¹⁰⁶ Viz sdělení OS v Táboře sp. zn. 20 Si 1/2016 ze dne 18. 1. 2016.

¹⁰⁷ Viz sdělení VS v Olomouci sp. zn. SI 27/2016 ze dne 17. 3. 2016.

Přesnější informace nemám kvůli nevyřízení celého předmětu žádosti o informace, přičemž MSp dosud nerozhodlo o mé stížnosti dle § 16a zákona o svobodném přístupu k informacím podané 18. 3. 2016.

¹⁰⁸ Viz rozvrh práce VS v Olomouci sp. zn. S 406/2015 ve znění ke dni 1. 6. 2016, resp. rozvrh práce OS v Táboře sp. zn. 20 Spr 670/2016 ve znění ke dni 31. 5. 2016.

¹⁰⁹ Viz sdělení OS pro Prahu 4 sp. zn. 40 Si 3/2016 ze dne 15. 1. 2016.

Ke dni sdělení informací dosud nebylo vyhlášeno výběrové řízení na tyto pozice.

¹¹⁰ Viz sdělení KS v Brně sp. zn. SI 10/2016 ze dne 8. 1. 2016, resp. rozvrh práce KS v Brně sp. zn. Spr 2974/2015 ve znění k 1. 8. 2016.

¹¹¹ Viz PASEKOVÁ, E. KS v Brně obnažil problém: Ve vedení českých soudů je 35 místopředsedů dočasně pověřených funkcí. In: *Česká justice* [online]. 19. 7. 2016. Dostupné na <<http://www.ceska-justice.cz/2016/07/ks-v-brne-obnazil-problem-ve-vedeni-ceskych-soudu-je-35-mistopredsedu-docasne-poverenych-funkci/>>.

¹¹² Viz rozvrh práce KS v Brně sp. zn. Spr 2974/2015 ve znění od 1. 12. 2016.

¹¹³ Viz sdělení OS pro Prahu 10 sp. zn. 39 Si 34/2016 ze dne 22. 3. 2016.

¹¹⁴ Viz sdělení VS v Praze sp. zn. SI 183/2015 ze dne 21. 3. 2016.

¹¹⁵ Viz bod IV. usnesení 22. shromáždění zástupců Soudcovské unie ČR z 13. 10. 2012.

funkcionářů¹¹⁶ a též samotné soudní funkcionáře, aby respektovali právní závěry výše uvedeného nálezu ÚS.¹¹⁷ Jelikož dodnes nedošlo k uzákonění ani jednoho a soudní funkcionáři se nechávají opakovaně jmenovat (příčemž řada z nich není ani členy Soudcovské unie), lze usoudit, že její vliv na tuto otázku je jen velmi malý.

Závěry z praxe

Z výše nastíněného je proto možné dospět ke třem závěrům. V první řadě není postoj justice (ani MSp) jednotný, jelikož se ke zmíněné problematice přistupuje bez koncepčně trvalejšího přístupu, což dokazují jak samotná jmenování (či návrhy k němu), tak proměny instrukcí MSp ve stylu „ode zdi ke zdi“. Tudíž zde chybí jasný a čitelný postoj veřejné správy k opakovanému jmenování a namísto toho někdy jmenování proběhne, podruhé ne, jednou s výběrovým řízením, podruhé bez něj. Ministr Pelikán bohužel situaci nijak nepomáhá, když v rozhovoru pro časopis *Respekt*¹¹⁸ uvádí, že jmenování státních zástupců nově vznikajícího Speciálního státního zastupitelství na dobu určitou by z hlediska snah o opakování bylo problematické, ale v otázce soudních funkcionářů mu totožné dilema nevádí. Dlouhodoběji konzistentní názor má v podstatě pouze Soudcovská unie, která ale bohužel v této věci nemá příliš silné slovo.

Zadruhé je možno shledat naprosto nevhodným systém výběrových řízení, která patrně trpí větší či menší formou nepotismu. Již samotný fakt, že se na funkcionářské pozice (zejména na větších a prestižnějších soudech) hlásí pouze jeden uchazeč, je alarmující. Obdobně lze mít výhrady vůči mechanismu ustanovování těchto výběrových komisí, který opět dává předsedům soudů či ministromi velký prostor pro složení „správně smýšlející“ komise. Konkrétní příklady podjatosti výběrových komisí je napřímo bez bližší znalosti poměrů na daných soudech bohužel obtížné zjistit, daný úsudek je proto možné získat toliko z nepřímých indikátorů, jako např. nízký zájem o danou funkci, „mlčení“ soudcovské rady atp.

Následné odvolávání se MSp, že bylo opakovaně jmenováno jen v zájmu zajištění stability a správy justice, protože se na konkrétní místo nikdo nehlásil, přičemž opakovaně jmenovaný je výjimečným odborníkem, jak ostatně konstatovala výběrová komise, pak vyjde zcela vniveč. To vše spíše ukazuje, že se vyhlásovatelem výběrového řízení podařilo všichni ostatní kandidáty od účasti odradit.

Bezpochyby je zcela objektivní zhodnocení osobních schopností kandidátů, na které bude vždy pohlíženo více či méně subjektivní optikou členů výběrových komisí, spíše nereálné. V případě výše nastíněných výběrových řízení s velice nízkým počtem kandidátů je ovšem těžké uzavřít, zda onen jediný úspěšný kandidát je osobou takových kvalit, nebo jestli místo výběrové komise ve skutečnosti nerozhodovaly v zákulisí skryté vztahy, nepsaná pravidla a jiné podobné praktiky. Pakliže je pravdě bližší onen druhý závěr, pak se není „běžným“ soudcům co divit, že se do uvedených výběrových řízení nehlásí, když jim i marná účast může případně přinést potíže s vedením soudu.

Výběrové komise taktéž selhávají tím, když v rámci řízení před nimi nedojde ke zhodnocení již samotné legitimace kandidáta ke jmenování soudním funkcionářem.¹¹⁹ Instrukce sice sama o sobě tento „screening“ nezakotvuje, ovšem je možné se k němu dostat interpretací § 8 odst. 1 instrukce, kde stojí „(1) Při pohovoru kladou členové komise uchazeči otázky zaměřené [...] a na jeho osobnostní předpoklady pro výkon funkce, [...]“. Úmyslná kandidatura v rozporu s nálezem ÚS je dle mého názoru morálně problematická tak, že efektivně vylučuje způsobilost daného soudce na pozici soudního funkcionáře, čili posouzení této skutečnosti z hlediska osobnostních předpokladů uchazeče je zde s trochou kreativního výkladu možné. Opačným výkladem *ad absurdum* bychom mohli dospět k závěru, že výběrová komise, jelikož se může vyjadřovat pouze ke schopnostem a osobnostním vlastnostem kandidáta, musí provést standardní výběrové řízení i se zjevně nelegitimovaným uchazečem (např. studentem práv).

Situaci taktéž nijak nepomáhá, že povinná vyjádření soudcovských rad k osobám kandidátů na jmenování často proběhnou toliko formálně a často ani nezmiňují, že daný kandidát je v duchu judikatury ÚS nepřijatelným.

Zatřetí je možno usoudit, že velkým problémem jsou sami soudci, a to zejména proto, že sami porušují právo (nebo ho obcházejí pomocí institutu soudcovského pověření, případně prohozením funkcí jako na KS

¹¹⁶ Viz bod V. usnesení 23. shromáždění zástupců Soudcovské unie ČR z 19. 10. 2013.

¹¹⁷ Viz bod VIII. usnesení 25. shromáždění zástupců Soudcovské unie ČR ze 17. 10. 2015.

¹¹⁸ KUNDRA, O. Babišovi věřím: S ministrem spravedlnosti Robertem Pelikánem o strkanicích kolem českého prezidenta, Čapím hnězdě a době, která se snad už nevrátí. *Respekt*, 2016, č. 15, s. 54.

¹¹⁹ Např. hodnotící listy Miroslava Veselského tuto skutečnost nikterak nezachycují dle sdělení KS v Hradci Králové ze dne 29. 6. 2016, sp. zn. Si 1941/2015.

v Českých Budějovicích či na VS v Praze) tím, že kvůli svým zájmům participují na opakovaném jmenování, což je ovšem v případě soudců velmi nešťastné. To se projevuje i v tom, že někteří funkcionáři cestují z funkce do funkce. To sice není *stricto sensu* nezákonné, ale je to dle mého názoru taktéž problematické, jelikož to velmi napomáhá určitému ustrnutí ve funkcionářské pozici a dalšímu odtržení od soudcovského poslání soudit.

Nadto přináší zkostnatění v těchto funkcích problémy, protože funkcionáři ve své podstatě nemají nadřízeného, který by detailně kontroloval jejich efektivitu a v případě poklesu výkonnosti je nahradil někým manažersky efektivnějším. K témuž závěru dospěl též Ladislav Derka,¹²⁰ který se zabývá polemikou nad manažerskou efektivitou dlouhodobého „funkcionarismu“. V základu uvádí, že u déle sloužících funkcionářů je nabíledni sklouznutí ke stereotypu, nástup sebeuspokojení a pocitu vlastní nepostradatelnosti, jakož též profesní „vyhoření“, pročež funkční období by tomuto měla zabránit.¹²¹ MSp v tomto ohledu, ač by je kontrolovat a případně kárně žalovat mělo, spíše selhává. Je sice pravdou, že v určitých případech k podání kárné žaloby již došlo, např. u předsedy KS v Českých Budějovicích Milana Tripese,¹²² která byla podána z důvodu pochybností o legalitě přiřazování insolvenčních kauz na daném soudě, což je ovšem konkrétním a dosti specifickým pochybením. Není mi však známo, že by dosud byl kárně stíhán nějaký soudní funkcionář z toho důvodu, že na svou funkci (již) odborně nestačí.

Dále je problematické, že navozující kolo-toč známostí činí z funkcionářů částečně uzavřenou společnost, jakési „první mezi rovnými“, kteří si funkce navzájem rozebírají či přepouštějí dle libosti. Napravení tohoto stavu je bohužel bez celkové reformy justice spíše nepravděpodobné. Nadto již samo o sobě ústavně problematické opakované jmenování nese nebezpečí ÚS zmíněného ohrožení nezávislosti samých soudních funkcionářů z důvodu vzniku určité páky, kterou vůči nim třímá MSp. Toto potenciální ovlivnění se sice běžné rozhodovací praxe spíše nedotkne, nicméně případy pro exekutivu atraktivních kauz¹²³ se tímto dostávají do podstatně odlišné situace.

Problematické rovněž je, že případná nezákonná jmenování jsou jen velmi obtížně zrušitelná. Nepočítáme-li přezkumné řízení dle SŘ, jehož úspěšnost je vskutku jen teoretická, zbývá pouze podání žaloby k ochraně

veřejného zájmu dle § 66 SŘS nejvyšším státním zástupcem nebo veřejným ochráncem práv. Dne 31. 3. 2016 se sice konal v Kanceláři veřejného ochránce práv kulatý stůl na téma opakovaného jmenování soudních funkcionářů,¹²⁴ nicméně k větší ingerenci veřejné ochránkyně práv do této problematiky od této akce dosud nedošlo. Soudcovská unie ovšem hodlá podat podněty uvedeným orgánům k zahájení zmíněného řízení,¹²⁵ pročež můžeme čekat, že k této věci budou muset zaujmout nějaké veřejné stanovisko.

Výše uvedené problémy z velké části plynou z toho, že současný systém jmenování je takový hybrid mezi byrokratickým a samosprávným systémem. V rámci nápravy současné situace proto máme dvě kardinální možnosti, buď návrat k čistě byrokratickému systému zrušením funkčních období za současného zachování obtížné odvolatelnosti funkcionářů. Toto řešení nepodporuji, jelikož tento systém se u nás za dobu své působnosti až tolik neosvědčil, naopak je jednou z příčin vzniku současného funkcionářského establishmentu. Jako druhá možnost se jeví racionalizace funkčních období, a to vtělením pravidel pro konání výběrových řízení (pro předsedy i místopředsedy) v některé z následujících variant:

- a) zakázat opakování jak „své“ funkce, tak funkcí na jiných soudech za současného prodloužení funkčních období a důsledné aplikace samočisticích mechanismů pro případ manažersky selhávajících soudců,
- b) zakázat pouze opakování „své“ funkce spolu s povolením výkonu funkcí na jiných soudech za současného posílení protiva v moci soudní, tj. kupříkladu role soudcovských rad ve jmenovacím procesu (např. povinný jednomyslný nebo aspoň většinový souhlas rady u opakujících kandidátů a participace na tvorbě výběrové komise),
- c) povolit neomezené opakování funkce za současného zreformování soudní správy vytvořením nejvyšší rady soudnictví.

¹²⁰ DERKA, *op. cit.*, s. 7.

¹²¹ Shodně VÁVRA, L. Výběr z hroznů 2014. *Soudce*, 2014, č. 7, s. 2.

¹²² Viz Tripes měl podle kárné žaloby přidělit soudkyni Hrabákové neoprávněně přes 1500 případů. In: *Česká justice* [online]. 18. 10. 2016. Dostupné na <<http://www.ceska-justice.cz/2016/10/tripes-mel-podle-karne-zaloby-pridelit-soudkyni-hrabakove-neopravnene-pres-1500-pripadu/>>.

¹²³ Např. výše zmíněná insolvence OKD.

¹²⁴ PASEKOVÁ, E. Justice a politici řeší, jak na opakování mandátů soudních funkcionářů, které zakázal Ústavní soud. *Česká justice* [online]. 1. 4. 2016. Dostupné na <<http://www.ceska-justice.cz/2016/04/justice-a-politici-resi-jak-na-opakovani-mandatu-soudnich-funkcionaru-ktere-zakazal-ustavni-soud/>>.

¹²⁵ Viz bod III. usnesení 26. shromáždění zástupců Soudcovské unie ČR ze dne 5. 11. 2016.

Řešení a) je dle mého názoru příliš radikální tím, že mrhá případnými zkušenostmi a schopnostmi funkcionářů a lze mít pochybnosti o případné účinnosti kontroly těchto funkcionářů. Řešení c) je v nejbližší době zcela nereálné, proto se nejvíce kloním k nastíněnému řešení b), které představuje přijatelný kompromis mezi manažerským využitím schopných funkcionářů a ochranou před „funkcionářským kočováním“ a nepotismem.

Závěr

Tento článek dle mého názoru splňuje v úvodu vytyčený cíl zpracovat otázky okolo opakovaného jmenování soudních funkcionářů a jeho problematiky, spolu s upozorněním na současné problémy jmenovací praxe, když v první kapitole uvádím zhodnocení

právních východisek jmenování soudních funkcionářů, na což navazuje druhá kapitola, zabývající se spíše praktickými dopady uvedených konstrukcí, což uzavírá úvaha *de lege ferenda*.

Dle mého názoru je současná situace po všech stránkách spíše negativní, jelikož zde chybí jak čitelné stanovisko moci výkonné, tak pokulhává celková zákonná koncepce, což nechává příliš mnoho prostoru pro obcházení zákona či porušování práva samotnými soudci, a proto by byl namístě zásah zákonodárce.

S tím taktéž souvisí přínos tohoto článku, který spatřuji v dalším upozornění na tuto ožehavou tematiku, kde moc soudní a výkonná balancují na, či někdy až za hranou ústavnosti, a v šíření právního povědomí o určitých aspektech státní správy soudů.

K čemu se vztahuje a co zahrnuje nedbalost v soukromém právu¹

KAREL BERAN A JIŘÍ HRÁDEK²

What Negligence Relates to and Comprises in Private Law

Summary: *The new Civil Code, which was adopted in 2012 in the Czech Republic and came into effect on 1 January 2014, brought a significant change into Czech law. It newly establishes and redefines a number of legal institutes and legal concepts. One of them is the issue of negligence and the presumption of negligence, which are closely intertwined. While there is no doubt as regards the existence of the presumption of negligence, whether the Civil Code also defines the term of negligence is contestable. In particular, when the Civil Code lays down that something “is presumed”, one has to ask whether it concurrently stipulates “what is presumed”, i.e. what does, in fact, negligence in private law constitute. This question prompted the authors to ask what negligence relates to and what it comprises in private law, and whether the violation of legal duties as such could be deemed as negligent conduct.*

Keywords: *Negligence, fault, unlawfulness, civil liability, fault based liability, Czech legal order, Civil Code.*

Přestože občanský zákoník z roku 1964 (dále jen OZ 1964) obsahoval v § 420 odst. 3 presumpci zavinění, co je to zavinění, resp. nedbalost OZ 1964 nestanovil a judikatura³ vycházela z vymezení nedbalosti tak, jak ji podával trestní zákoník. Zavinění i nedbalost tak byly v celém právním řádu ČR chápány jednotně.⁴

¹ Tento článek byl zpracován v rámci projektu Grantové agentury ČR reg. č. 16-22016S „Právní jednání a odpovědnost právnických osob“. Spoluautoři děkují za podněty a kritické připomínky k tomuto textu JUDr. Václavu Janečkovi.

² Karel Beran působí jako docent na katedře teorie práva a právních učení Právnické fakulty UK v Praze. Jiří Hrádek působí jako vědecký pracovník v Centru právní komparatistiky Právnické fakulty UK v Praze.

³ Podmínka zavinění je oproti tomu považována za podmínku tzv. subjektivní (jde o psychický vztah jedajícího ke svému protiprávnímu jednání a ke škodě jako následku takového jednání) a právní konstrukce obecné odpovědnosti podle